

חדשים מספר עברו מאז החלה המפלגה להפעיל עצמה ביתר מרץ
והתעוררה מן התקופה הקשה והמדכאה של פעילות מינימאלית שנגרמה
עקב המשבר הכספי שפקד אותה.

לא מדובר כאן על פעילות נבחרת המפלגה בחומים: מוניציפאלי,
הסתדרותי וממלכתי, פעילות זו, שאינה מוכתבת ואף אינה תלויה ביזמה
המפלגתית, פעילותם של הנבחרים, מועתבת ע"י דחפי החיים העצמאיים
של המוסדות השונים.

מי שהיה מנסה לבדוק את המפלגה בחדשים הקשים האלה, היה מגיע
למסקנה שלמרות תפיסת המפלגה את עצמה כמפלגת המונים, היא הראתה
פנים ברורות של מפלגת שלד. נבחריה בתחומים השונים מהווים את השלד
הממשיך להתקיים גם במשך התקופה שבין בחירות לבחירות; והמפלגה
כגוף עצמאי, בעל חיות פנימית, החי, קיים ופעיל בזכות עצמו, הראה
חולשות מסובכות. תקופה א השפל בפעילות המפלגה, שדכאה באופן קשה
את פעיליה במרכז ובסניפים, סכנתה אינה רק בהעדר פעילות אלא בתהליך
של הצטברות החולשות, אשר עלול במשך הזמן, לעוות באופן חמור את
פניה של המפלגה, ואנו עלולים למצוא את עצמנו יושבים במפלגה
שונה מן החדמית שישא לנו עליה.

מי שאינו רואה את המפלגה ככלי לצורך שלטון בלבד, אלא כגוף
בעל ערכים ותפיסות חיים, שמנסה להיות כלי מחנך ולעצות לצרכים הרוחניים
של חבריה, לתת תשובות למשברי התקופה ולהיות בעל כושר להתמודד עם
המציאות ולכוונה, במקום להיות כלי המשועבד לה, ותפקידו הוא לנתח
את המציאות ^{המציאות} עצמו אליה, מוכרח לתת לעצמו דין וחשבון ולראות
את המפלגה בעיניים פקוחות.

ביסווי הפעילות המפלגתית הם רבים. אחד מהם הוא פעילות רצופה של המוסדות המרכזיים, ועל כך אין מה להתאונן: המוסדות המרכזיים פועלים באינטנסיביות וממלאים את תפקידם, ופעילות זו אינה קשורה בהכרח ליתר הפעילויות. אלא, שפעילות זו יכולה להדגיש ביתב שאת את משבר הפעילות האחרת - פעילות הסניפים, הפעילות הרעיונית, וקשיי קומוניקציה בין המרכז לבין הסניפים.

- תקופה זו אינה מחאימה ביותר לבדק בית. צל הבחירות כבר מכתוב את מהלכי המפלגה, ולמרות הרצון לקיים מערכת בחירות קצרה ואינטנסיבית, הרי היום - 10 חדשים לפני הבחירות - אין כמעט יכולת לחשוב במנותק מהשפעה אורח הבחירות.

- שלוש השנים שעברו מאז הבחירות - שנים שבזבזו, בגלל תהלופת המזכירים והמשבר הכספי - היו תקופה מחאימה לערוך בדיק בית במפלגה ביושר אינטלקטואלי; לנסוח להגדיר את המצב לאמיתו, ולנסות ולכוון את המפלגה ~~אצא אצא~~ לפי חכנית.

אבל, הצורך להפעיל את המפלגה לקראת שנת בחירות מאפשר גלוי ליקויים משום הצורך לתת תשובות לצרכים שלא כל כך מורגשים בשנות הרוגע.

כוונתי לעסוק באחד מן האספקטים שמאפיינים את צרכי התקופה. אספקט החושף באופן חמור בעיות אורגניות, אשר מפלגה הרוצה ~~אא~~ לבקר את יעודה תצטרך לתת עליהן את דעתה, ובהקדם: משבר בהכשרת מנהיגות בדרגים השונים.

מסלול קדום למנהיגות

שונים הם מסלולי קדום לקראת מנהיגות בכירה; ובמוסדות מרכזי המנהל הצבורי, הצבא, תנועות ההתישבות, אפשר לא להסכים עם מידת

האינטנסיביות של כל אחד מן המסלולים כספק מנהיגות בכירה, אבל כולם לגיטימיים. כל אחד מן המסלולים מהווה מאגר משאבים של אנשים מנוסים בתחום המנהל, הנהגת אנשים; בנסיון חיים, וברובם של המסלולים קיימת גם הכשרת אנשים ע"י למודים סדירים.

איש צבא בכיר, איש מנהל צבורי בכיר, איש הנהגת תנועת ההתיישבות - מאחוריהם שנים רבות של פעילות מחשבתית ומעשית, אשר מכשירות אותו לתפקידי הנהגה בכירה בתחום הממלכתי, ההסתדרותי והמוניציפאלי ותוך מגבלות מסויימות להנהגה מפלגתית.

שני מסלולים בעלי חשיבות גדולה, ואולי אף מכרעת, הם האינטליגנציה ומסלול התקדמות פנים-מפלגתית.

המשבר עם ה"אינטליגנציה"

אינני בטוח שנתנו לעצמנו דין וחשבון אמיתי על הנהוץ שהולך וחל בין המפלגה ובין האינטליגנציה, ושאלנו מודעים לסכנה שבנתוץ בין רוח ופוליטיקה.

כמובן, אין לראות בכל אדם השייך לתחום האינטליגנציה כמקצוע, -לאנשי האוניברסיטאות ולאנשים שמקצועם שייך לתחום הרוח - "איש רוח", אבל בודאי אין לראות באלה שגישתם ביקרתית כלפינו וכלפי מעשינו - "יפי נפש".

בכל המפלגות הסוציאליסטיות בעולם, היוותה האינטליגנציה בה ברית, והמפלגות שלא השכילו לראות בה שכזאת ולהפכה לבת ברית - שלמו מחיר יקר עבור מחדל חמור זה.

שנים רבות היו למפלגתנו בעלי ברית רבים וחשובים מקרב האינטליגנציה, וחמיד עמדנו אתם בדיאלוג נוקב. לא תמיד הייתה זהות דעות בין אנשי האינטליגנציה לבין מנהיגות המפלגות הפועלים

השונות, אבל כולם השכילו לנהל אתם דו-שיח מהמיד והחשבנו א דעתם
הגם שלא תמיד הסכמנו אהה.

אומר זאת בזהירות, משום שלא ערכתי סקר שיטתי ודעתי נקבעה
על בסיס אמפירי. נדמה לי שחל משבר בינינו לבין חלק של האינטליגנציה
אוהדת-המפלגה בעקבות שוני בהשקפות ביחס לפעיות המרכזיות של המדינה,
ואם להגדיר את המצב כמצב משברי, אפשר לומר שלא קיים דיאלוג.

בכל אופן, מחוץ למקרים בודדים רואה המפלגה את חיי האקדמיה,
העסוק בעניני רוח, כמסלול התקדמות לקראת המנהיגות. מלבד הנסיון
הקצר עם פרופ' סדן לא שמנו לב במדה מספקת לשכבה של אנשי אקדמיה,
של סופרים, משוררים ואנשי רוח אחרים ולא ראינו באנשים אלה מועמדים
טבעיים למנהיגות בתחום הפארלאמנטרי ואחרים; לא התאמצנו במדה
מספקת למשוך אותם אלינו ולהשיב את חיי המפלגה בצירופם אל פעילותם.
ישנה תחושה של מתיחות, של חוסר סובלנות הדדית ביחסים, ודבר זה
מרחיק אותנו ממקורות עשירים מאד ברוח ועשירים מבחינה אנושית.
אני סבור שיש להח להחום זה לגיטימציה בתחום התקדמות לפעילות
ציבורית, ויש להפשיר את התחושה הקור ביחסים בינינו, יש לחדש ולהעמיק
את הדיאלוג - עד כמה שיהיה קשה - בינינו לבינם, וללמוד להקשיב
בפתיחות לגישתם. רגישותם לעיוותים שונים בחיינו היא נכס ולא מכשול,
והיא עשויה לפתוח אה א לבנו לראות מציאות שנוצרה בעקבות פעילותנו,
למרות שלא כך חשבנו ולא בכך רצינו.

אמנם נכון ש"פוליטיקה היא אמנות האפשר", אבל שעבוד
לדינאמיקה א של המציאות, ההכרחית לאיש עשיה מדינית, מביא אותנו
להצדיק מציאות שאותה לא רצינו ושלא עמד בנו הכוח למנוע את היווצרותה.
אולם, כאשר נוצרה יש להשתחרר בפנימיותנו ולראותה נכוחה.
אז - יעמוד לנו הכוח הפנימי להחמוד אהה ולהתאמץ לשנותה.

בתהליך זה, הקטבה אל רסון האינטליגנציה הוא לא רק בטוי של סובלנות
אלא גם בטוי של חכמה מדינית, וחדוש הדיאלוג יביא אותנו לשלב החשוב -
לראיה באינטליגנציה מקור עשיר של מנהיגות, ובעסוקה צמסלול התקדמות
לגיטימי.

מסלול ההתקדמות הפנים-מפלגתי

בהיווצרות מסלולים אלטרנטיביים שונים להתקדמות בתהליך
המנהיגות הועם זהרו של המסלול הפנים-מפלגתי.

מושגים כ"עסקן", "עסקונה" קבלו קונוטאציה בלתי זוהרה
ואנו בעצמנו מתיחסים אליהם במשמעות זאת - שלילית.

המפלגה כחי הנושא את עצמו לא השכילה ליצור מסלול התקדמות
מחושב וההתקדמות היא תהליך בלתי מתוכנן וחלוי במצבים קונקטוראליים.

אין המפלגה משקיעה מאמצים מכוונים לקראת גלוי כשרונות
בתחום הפעילות הצבורית והיא נזונה מתהליך מקרי לגמרן המשבר האמיתי
הוא צאצא ברמות המקומיות. גם בתחום המוניציפאלי וגם בהסתדרות.

אבדן השלטון בערים ובעיירות שונות הוא תוצאה ישירה של חוסר
פעילות המפלגה במאמץ מחושב ומתוכנן ליצירת מנהיגות ולטפוחה.

מבלי לנקוב בשמות, אוכלא לומר, שתחושת דכאון אופפת אותי
בבקר בסניפים השונים, כאשר שומעים מן המנהיגות המקומית שהאפשרות
להתמודד על השלטון המוניציפאלי תלוי בצניחת" מועמד מבחוץ,
אלוף או איש מנהלי. המקום לא השכיל הכשיר אדם בעל המה, מקובל על
האוכלוסיה, וללא תמיכת מועמד "מבחוץ" יש סכנה שיחפור החזיון
שנפוץ בשנים האחרונות, שבו קבלנו רוב בכנסת והפסדנו את השלטון
המוניציפאלי.

תמונה מדאיגה אפשר לראות גם בהכנת מנהיגות בתחום האגוד המקצועי, בעקר ברמה ועדי עובדים. ההצלחה היחסית של גח"ל בתחום זה נובעת מן העובדה שהם יכולים להציע אנשים צעירים, יוצאי צבא, מועמדים לעדי העובדים, כאשר אנו קשורים בהתחייבויות אישיות, קודמות, כאשר אין תהליך מתמיד של רענון ורוטאציה מסודרים, ומצד שני אין לנו כלים מהאימים להכשרת מנהיגות ברמה מקומית.

"המשמרת" - מסלול יחידי להכנת קאדרים ברמה המקומית

אפשר לחלוק על המשמרת, על קשתה הפוליטית, אפשר לא לקבל כנכונים את המספרים שהיא נותנת כמספרים מופרזים, אפשר לחלוק על סגנונם ועל א הפרת אי-אילו ~~א~~ כללי משחק, אולם אי אפשר לחלוק על עובדה בסיסית: הפעילות במשמרת מהווה את האמצעי היחיד שבידי המפלגה המכשיר מנהיגות ברמה המקומית. יתכן שהיא אינה משכילה לזיין אנשים במידה מספקת, ולא שמה דגש מספיק על התחום ההסתדרותי, אך עובדה היא שלטווח ארוך "המשמרת" מהווה את מסלול ההתקדמות היחידי של איש צעיר בתחום הפעילות הצבורית.

אין ל"משמרת" בית ספר כלשהו להכנת מנהיגים; להכשרה בתחום המתוציקה וזה פוגע ביעילות המסלול, אולם אין זה מחדל המשמרת אלא מחדל המפלגה.

אין אנו מודעים לכך שהכוח הבסיסי של מפלגה הוא לא רק במספר, אלא בטיב הפעיל שהיא מסוגלת להכשיר ולהציע, ובתחום זה המפלגה מחוסרת כל מודעות לתהליך הכשרת קאדרים וכל אמצעי מכון להכשרה זאת.

מחדל ושמו בית ברל

כותב השורות הלה הוא שותף באחריות למצב בבית ברל משום
השתיכותו להנלהת בית ברל, אבל אין זה משנה מאומה מן העובדה שבית
ברל אינו משחק שום פונקציה משמעותית כבית אולפנה להכשרת מנהיגות.

מלבד דגש על מכללה שאין לה שום קשר לצרכי המפלגה וחלטורות

שונות, אין בבית ברל - מוסד מפואר ובעל פוטנציאל כשלעצמו -

שום מעשיר הפועל במודעות בתכניתיות להכשרת מנהיגות במסלול

הפנים-מפלגתי בתהומים השנים: ההסתדרותי, המוניציפאלי והמפלגתי

בשום רמה, לא המקומית וכמובן שלא ברמה הלאומית.

מלבד פעילויות שונות לצרכי האיזור, ופעילויות ראוותניות

שונות, מהווה בית ברל בזבוז משווע של מכשיר בעל אפשרויות בלתי

מוגבלות שכל מפלגה בעלת תודעה עצמית ומודעות אפיתית לצרכיה הבסיסיים

- היחה מתברכת בקיומו.

ומחוץ לבית ברל אין למפלגה שום בית ספר להכנת מנהיגות

והוא איננו בנמצא לא משום שאין המפלגה יכולה להקימו, אלא אין

למפלגה מודעות לסכנה הנשקפת לעתודה בעדר, תהליך למסלול התקדמות

פנים מפלגתי ואין לה אמצעי תודעתי ומכוון להכשיר אנשים לפי דרכה

ולפי השקפתה, ~~א~~ דיצטרכו בעתיד למלא את שליחותה.